

การประยุกต์ใช้หลักอริยาบท 4 ในการส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงาน
ของเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล
THE APPLICATION OF IDDHIPĀDA IV TO ENHANCE PERFORMANCE
SKILLS OF THE OFFICERS OF THE SATUN PROVINCIAL
BUDDHIST OFFICE

¹ณรงค์กร ยั่งรอด, ²พระครูวิจิตรศีลาจารย์, ³พระครูวิจิตรรัตนวัตร,
⁴พระครูวุฒิสาครธรรม และ ⁵กิตติพงษ์ สุวรรณมณี

¹Narongkorn Yungrod, ²Phrakhru wijitsilajarn, ³Phrakruwichitratanawat,
⁴Kittipong Suwannawong and ⁵Phrakhruwiratthammacho

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹Narongkorn.yung@hotmail.com

Received May 10, 2021; Revised July 12, 2021; Accepted August 25, 2021

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวความคิดการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล 2) เพื่อศึกษาหลักอริยาบท 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท 3) เพื่อประยุกต์ใช้หลักอริยาบท 4 ในการส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวความคิดการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล สำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัดสตูล เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับการดำเนินงานสนองงาน

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

² อาจารย์, ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

³ อาจารย์, ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

⁴ อาจารย์, ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

⁵ อาจารย์, ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

คณะสงฆ์และรัฐโดยการทำนุบำรุงส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา ให้การอุปถัมภ์คุ้มครอง และส่งเสริมพัฒนางานพระพุทธศาสนาดูแลรักษาจัดการศาสนสมบัติทางพระพุทธศาสนา 2) หลักอิทธิบาท 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่เป็นเหตุให้เจริญงอกงามเป็นเครื่องดำเนินแห่งความสำเร็จ ประกอบด้วยฉันทะ (ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น) วิริยะ (ความพากเพียรในสิ่งนั้น) จิตตะ (ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น) และวิมังสา (ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลสิ่งนั้น) 3) การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล พบว่า เจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัดสตูล ได้นำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน โดยที่หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่สำคัญในการที่จะช่วยส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงาน เพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จในการทำอาชีพ และความสำเร็จขององค์กรในภาพรวม

คำสำคัญ: การประยุกต์ใช้, หลักอิทธิบาท 4, สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล

Abstract

The study was conducted with three objectives: 1. To study the concepts for performance skills of the officers of Satun provincial Buddhist Office 2. To study of Iddhipāda IV which is appeared in Theravada Buddhist doctrine. 3. To apply Iddhipāda IV to enhance performance skills of the officers of the Satun provincial Buddhist office. The results of the research were as follows: 1) The concepts for performance skills of the officers of Satun provincial Buddhist Office found that there are the main mission on support Sangha and government's works with enhance of Buddhist's affairs, to patronage, protect and promote on Buddhist's works and looking after the religious wealth. 2) The principle of Iddhipāda IV which is appeared in Theravada Buddhist doctrine found that It was significant principle for success which is composed of Chanda (Satisfaction) Viriya (Effort) Jitta (Regarding) and Vimansa (investigation). 3) An application of Iddhipāda IV to enhance performance skills of the officers of the Satun provincial Buddhist office found that They applied Iddhipāda IV in their work for the significant principle to enhance performance skills of the officers for carry out in their careers and their organization.

Keywords: Application, Iddhipāda IV, Satun provincial Buddhist Office

บทนำ

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล เป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาค ขึ้นกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี เป็นหน่วยงานที่ไม่สังกัด กระทรวง ทบวงใด จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ.2545 มีภารกิจเกี่ยวกับการดำเนินงานสนองงานคณะสงฆ์และรัฐโดยการทำนุบำรุง ส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาในระดับภูมิภาคเป็นไปอย่างคล่องตัว และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ให้การอุปถัมภ์ ค้ำครองและส่งเสริมพัฒนางานพระพุทธศาสนา ดูแล รักษา จัดการศาสนาสมบัติ รวมทั้งให้การสนับสนุนส่งเสริม พัฒนาบุคลากรทางศาสนา

ในอดีตที่ผ่านมาการศาสนา และการศึกษา จะดำเนินควบคู่กันมาโดยตลอด ซึ่งในอดีตนั้นงานด้านการศาสนา จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ "กระทรวงธรรมการ" ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2484ได้มีการประกาศพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม จึงเปลี่ยนชื่อกระทรวงธรรมการ เป็น "กระทรวงศึกษาธิการ" และมีการจัดตั้ง "กรมการศาสนา" ขึ้น

ปี พ.ศ.2545 ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างกระทรวง ทบวง กรมอีกครั้งหนึ่ง จึงมีการแบ่งส่วนราชการของกรมการศาสนาเดิม ออกเป็น 2 ส่วน คือ กรมการศาสนา สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (กฎกระทรวง, แบ่งส่วนราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พ.ศ.2557)

- 1.ศึกษา วิเคราะห์ และรายงานข้อมูลสารสนเทศด้านพระพุทธศาสนา เพื่อกำหนดนโยบายในระดับจังหวัด รวมทั้งเสนอแนะแนวทางไว้
2. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบาย แผนงาน โครงการของหน่วยงานในความดูแลของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด รวมทั้งรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ
- 3.ส่งเสริม ดูแล รักษา และทำนุบำรุงศาสนสถานและศาสนวัตถุทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งดูแลรักษาและจัดการวัดร้างและศาสนสมบัติกลางในจังหวัด
4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และแหล่งภูมิปัญญาของชุมชนรวมทั้งส่งเสริมให้มีศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของจังหวัด
- 5.ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและด้านพุทธศาสนศึกษา รวมทั้งดูแลและควบคุมมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดภายในจังหวัด ให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม และพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนา
- 6.รับสนองงาน ประสานงาน และสนับสนุนกิจการและการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ตลอดจนการดำเนินการตามนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองพระพุทธศาสนา

7. ส่งเสริมและประสานการดำเนินงานในการปฏิบัติศาสนพิธีและกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

8. ปฏิบัติงานตามกฎหมายในความรับผิดชอบของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งกำหนด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

9. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ในปัจจุบัน สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล ประสบปัญหาคือข้าราชการในสำนักงานฯ มีการหมุนเวียนโยกย้ายบุคคลากร กับสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอื่นอยู่บ่อยครั้งและทุกๆ ครั้งการโยกย้ายเจ้าหน้าที่ สำนักงานฯ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนตำแหน่งงานให้เหมาะสมกับบุคลากรในสำนักงานฯ ซึ่งส่งผลกระทบต่อบุคลากรโดยตรง เพราะต้องเรียนรู้ศึกษางานที่ได้รับมอบหมายใหม่ ซึ่งการเริ่มต้นงานใหม่นั้น ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้งานนั้น อย่างมาก เพื่อพัฒนาทักษะ ความชำนาญในการปฏิบัติงาน ในพระพุทธศาสนามีหลักธรรมของการบริหารจัดการอันเป็นหลักธรรมที่สามารถพัฒนาศักยภาพในการทำงานจะทำให้งานนั้นเกิดผลสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจ และหลักธรรมนั้นเรียกว่า “อิทธิบาท 4” คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ, คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย 1. ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ดียิ่งขึ้น 2. วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง 3. จิตตะ ความคิดมุ่งไป คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ 4. วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงการนำอิทธิบาท 4 ประการนี้ นำไปพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูลเกิดผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานได้อย่างแท้จริง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2542)

ด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวมา ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 และเพื่อเรียนรู้หลักธรรมที่จะไปพัฒนาบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ ในองค์กรต่าง ๆ และยังเป็นการเผยแผ่หลักธรรมในพระพุทธศาสนา เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. แนวคิดการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล เป็นอย่างไร
2. หลักอิทธิบาท 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นอย่างไร
3. การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล เป็นอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เน้นการศึกษาเอกสาร (Documentary study) และการศึกษาภาคสนาม (Field study) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ศึกษาเอกสาร จากแหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.2539

ศึกษาเอกสารจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) คือ หนังสือ เอกสาร วารสาร วิทยานิพนธ์ บทความ และงานวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการวิจัย รวมถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อถือได้

3. ศึกษาภาคสนาม

ข้อมูลที่มีความสำคัญต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์รายบุคคล (Personal Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จากนั้นทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) จำบุคคลซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มเป้าหมาย

3.1. ขึ้นเรียบเรียง สรุปผลและนำเสนอ

3.2. เรียบเรียงผลการศึกษา ในรูปแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

3.3. สรุปผลและข้อเสนอแนะ

3.4. นำเสนอผลการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยการนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มาจัดหมวดหมู่แยกประเด็น และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการพิจารณาความ

สอดคล้องกับสถานการณ์พื้นที่และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อสรุปและเรียบเรียงผลการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการศึกษาในรูปแบบการบรรยาย และรายงานผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนาความ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูลสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. แนวคิดการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล พบว่า สำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัดสตูล เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับการดำเนินงานสนองงาน คณะสงฆ์

2. หลักอิทธิบาท 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรม ที่เป็นเหตุให้เจริญงอกงามเป็นเครื่องดำเนินแห่งความสำเร็จ

3. การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล พบว่า เจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัดสตูล ได้นำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน จะช่วยส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูลซึ่งจะได้อภิปรายผลในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. แนวคิดการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล พบว่าการปฏิบัติงาน หมายถึง ความรู้สึกในทางที่ดีมีต่อการปฏิบัติงานในมุมมองหลายมิติซึ่งเกิดจากการรับรู้และการประเมิน ประสพการณ์ในการทำงานของแต่ละบุคคล ทำให้บุคคลมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานด้วยความเต็มใจและมีความสุข และความรู้สึกดังกล่าวนี้สามารถสร้างให้มีขึ้นหรือสามารถเปลี่ยนแปลงได้ และสำนักงานพระพุทธศาสนา ประจำจังหวัดสตูล เป็นองค์การของรัฐที่สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งได้รับมอบหมายภารกิจที่เกี่ยวกับการสนองงานคณะสงฆ์ โดยการทำนุบำรุง คุ้มครอง รักษา ส่งเสริม อุปถัมภ์ คุ้มครอง จัดการศาสนสมบัติ หรือศาสนวัตถุ และส่งเสริมพัฒนางานที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในทุกด้าน เพื่อเป็นการดำรงอยู่ของพระพุทธศาสนา และยังมีหน้าที่เฝ้าอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในเรื่องที่

เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการให้บริการประชาชน และผู้ที่มาติดต่อ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานคอยแนะนำในการมาติดต่อสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัดสตูล ซึ่งเจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติงานเพื่ออำนวยความสะดวกทั้งคณะสงฆ์ และประชาชน เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ และความพอใจ

2. หลักอิทธิบาท 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า อิทธิบาท แปลว่าคุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณเครื่องสำเร็จสมประสงค์ ทางแห่งความสำเร็จ มี 4 คือ (1) ฉันทะ ความพอใจ รักใคร่ในสิ่งนั้น (2) วิริยะ ความพยายามทำสิ่งนั้น (3) จิตตะ ความเอาใจใส่ในสิ่งนั้น (4) วิมังสา ความพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในสิ่งนั้น ซึ่งธรรมเหล่านั้นเป็นหลักธรรมคำสั่งสอนที่พระพุทธองค์ได้ตรัสแห่งความสำเร็จ ซึ่งข้อปฏิบัติที่ให้บรรลุถึงความสำเร็จหรือทางแห่งความสำเร็จไม่ได้หมายถึงอย่างเดียวแต่หมายถึงการทำงานทุก ๆ อย่าง ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ย่อมต้องการความประสบผลสำเร็จอย่างแน่แท้ แต่จะอย่างไรเพื่อให้ไปถึงเป้าหมายจึงต้องอาศัยหลักธรรมที่คอยสนับสนุนและส่งเสริมการกระทำทางกาย วาจา และใจให้มีกำลัง หรือพลังเพื่อให้ไปถึงจุดหมาย ซึ่งหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่นำมาใช้เพื่อความสำเร็จในชีวิต การงานต่าง ๆ

3. การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล พบว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการส่งเสริมศักยภาพเพื่อแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน โดยด้านฉันทะ ต้องปฏิบัติงานด้วยใจรักและมีความศรัทธาในองค์กร ผู้บริหาร และเพื่อนร่วมงาน จะเป็นการสร้างและส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานขององค์กร และเจ้าหน้าที่ในองค์กรด้วย ด้านวิริยะ (Exertion) เจ้าหน้าที่ต้องมีความเพียรมีความอดทน การงานนั้นจะออกมาดีและสำเร็จเรียบร้อยลุล่วงไปด้วยดี ด้านจิตตะ (Thoughtfulness) ต้องเอาใจใส่ใส่ใจในการทำงานที่รับผิดชอบ ซึ่งเป็นผลที่ต่อเนื่องมาจากวิริยะ เมื่อมีความหมั่นเพียรและตั้งใจจริงแล้ว ต่อมาก็คือ “ความทุ่มเท” ให้กับสิ่งหรือเป้าหมายที่ต้องการ และตั้งใจรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิดที่แน่วแน่ ไม่หวั่นไหว ไม่ไขว้เขว ไม่ทอดทิ้งความตั้งใจที่มี ในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติหน้าที่ หรือการทำงาน จนกว่าการงานนั้นจะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และด้านวิมังสา (Investigation) ต้องใช้ปัญญาพิจารณาหามันใคร่ครวญ ตรวจสอบหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อน เกินเลยบกพร่อง หรือขัดข้อง สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญ เพราะเมื่อใดที่ตัวบุคคลหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ นำไปปฏิบัติก็จะได้อะไรที่ดีออกมา เพราะตัวบุคคลมีศักยภาพจึงทำให้การปฏิบัติงานและปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดีเยี่ยม จึงทำให้งานมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลชัดเจนประสบผลสำเร็จด้วยดี

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

อิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ซึ่งเป็นหลักธรรมที่บุคคลใดก็ตามที่นำมาประพฤติปฏิบัติจะนำพาชีวิตไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน หรือการทำงานต่างๆ เพราะการกระทำการงาน หรือสิ่งต่าง ๆ ถ้าไม่มีความพอใจความรักความชอบ ไม่มีความขยันหมั่นเพียร ไม่มีใจมั่นคง หรือสมาธิ ไม่มีการพิจารณาไตร่ตรองแล้วยอมไม่ประสบความสำเร็จได้ อิทธิบาทก็ยังสามารถนำพาผู้ที่ปฏิบัติธรรมให้ถึงการหลุดพ้น หรือไปสู่นิพพานได้

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวง. แบ่งส่วนราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พ.ศ. 2557. เล่ม 131 ตอนที่ 81 ก. 22 ธันวาคม 2557.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), (2551), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ 34, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539), พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย. ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.